

Keir Milburn, *Generation Left*

Cambridge: Polity, 2019, 139 s.

lästä on tullut kasvavissa määrin poliittista käyttäytymistä selittävä määre. Esimerkiksi Brexit, ilmastonmuutos sekä puhe identiteettipoliitikasta osoittavat, miten sukupolviulottuvuus nousee toistuvasti esiin poliittisessa keskustelussa. Poliittikan sukupolviulottuvuus korostuu tällä hetkellä ennen kaikkea Yhdysvalloissa sekä Isossa-Britanniassa (Higgons 2019; Fox 2019). Ei ole tietenkään historiallisesti uusi ajatus, että ikä määrittäisi äänestyskäyttäytymistä ja poliittista arvomaailmaa. Nykyisessä poliittisessa tilanteessa sukupolvien välinen ero korostuu kuitenkin uudella tavalla. Ilmastonmuutoksen ohella pitkittynyt talouskriisi ja sitä seurannut talouskuri sekä huoltosuhteen radikaali muuttuminen ovat johtaneet tilanteeseen, jossa poliittisilla päätöksillä on väistämättä korostunut sukupolviulottuvuus.

Poliittisen talouden tutkija Keir Miburn esittää tuoreessa teoksessaan *Generation Left* (2019), että tarvitsemme uudenlaisen tavan tulkita poliittisia konflikteja myös sukupolvikonflikteina. *Generation Left* on osoitus uudenlaisesta poliittisesta sukupolviutkimuksesta, joka uudistaa ja laajentaa käsitystä sukupolvien merkityksestä esimerkiksi äänestyskäyttäytymisen selittämisessä (ks. esim. Steel ja Acuff 2012; Milkman 2017). Milburn ei kuitenkaan pyri kehittämään yleistä teoriaa sukupolvien poliittisuudesta. Sen sijaan hän pyrkii selventämään, miksi etenkin anglo-amerikkalaisessa kontekstissa perinteisesti luokkapoliittikkaan kuuluvat kysymykset artikuloituvat nykyisin kasvavissa määrin myös sukupolviin liittyvän tematiikan kautta.

POLIITTISET SUKUPOLVET

Karl Mannheimin klassisen määritelmän mukaan sukupolvi syntyy jaetuista avainkokemuksista, jotka sitovat tietyn ikäryhmän yhteen (Mannheim 1952). Mannheimin historiallisena viitepiirteenä oli 1920-luvun niin sanottu kadotettu sukupolvi, jonka kokemusta yhdisti ensimmäisen maailmansodan aiheuttama murros ja vanhan maailmanjärjestyksen sirpaloituminen.

Mannheimin avainkokemuksen käsitettä on sovellettu etenkin toisen maailmansodan jälkeisiin sukupolviin. Nämä jaetaan tyypillisesti neljään sukupolveen, joita ovat 1. Baby Boomerit eli suuret ikäluokat (synt. 1946–65), 2. Sukupolvi X (1966–1980), Millenniaalit (1981–2000) sekä Zoomerit (2001–2015) (Milburn 2019, 13). Varsinainen sosiologinen sukupolviutkimus, jossa Mannheimin ajatusta sukupolvista kehitetään eteenpäin, rakentuu suurten ikäluokkien tutkimuksen kautta (ks. esim. Purhonen, Hoikkala ja Roos 2008). Kyseessä oli sikäli historiallisesti uudellinen ikäpolvi, että kysymys massakulttuurista, vapaa-ajasta ja kuluttamisesta näyttäytyivät yhtä lailla elämänvalintoja ja poliittisia arvoja ohjaavana siinä missä luokka tai perhetausta aikaisemmin. 1990-luvun ja 2000-luvun alun sukupolvipuheessa korostui taas Sukupolvi X, joka työllistyi globaalin ”tietoyhteiskunnan” palvelukseen tai toisaalta vastusti sitä globalisatiokriittisissä liikkeissä. Zoomerien poliittinen konstituutio on taas vasta hahmottumassa. Sen sijaan tämän hetken keskeisin keskustelu sukupolvien poliittisuudesta käydään millenniaalien kautta (ks. myös esim. Sorjanen ja Vainio 2020).

Milburnin mukaan millenniaalien sukupolvi voidaan käsitteellistää kahdella vastakkaisella tavalla (Milburn 2019, 7–8). Ensimmäinen arvoja, elämäntapoja sekä kulutusvalintoja korostava selitysmalli ilmenee, kun puhutaan avokadoja asuntolainojen sijaan suosivasta ”snowflake”-sukupolvesta, joka potee niin sanottua millenniaaliahdistusta. Näin etenkin mediassa suosittu puhutavan mukaan. Näkökulma korostaa, että millenniaalien sensitiivinen kasvatus lapsuuden urheilukilpailuiden osallistumis-palkinnoista yliopistojen turvallisiin tiloihin on lähtökohtaisesti ristiriidassa esimerkiksi työelämän realiteettien kanssa.

Toista puhetapaa voi kutsua materialistiseksi. Siinä korostuu kulutusvalintojen ja identiteettien sijaan sukupolvien poliittis-taloudelliset reunaehdot. Näkökulman mukaisesti millenniaalien avainkokemuksia eivät ole pelkästään Instagram ja kauramaito, vaan myös suurkaupunkien vuokrat, prekarisaatio työelämässä, kasvaneet opintolainat sekä yleistyneet mielenterveysongelmat.

Milburnin mukaan sukupolvien poliittisuutta tuleekin lähestyä ensisijaisesti yhteiskunnan materiaalien reunaehtojen kautta. Tässä lähestymistavassa sukupolvi määrittää tulevaisuuden mahdollisuuksia ja olemassa olevien resurssien määrää (ks. myös Harris 2017). Reunaehdoista kiistattomasti on, että millenniaalien on ennustettu olevan 200 vuoteen ensimmäinen sukupolvi, joka tulee saavuttaman suhteessa vähemmän varallisuutta kuin heidän vanhempansa (Milburn 2019, 8–9). Myös esimerkiksi sosiologi Ruth Milkman on painottanut, että millenniaaleihin yhdistetyt poliittiset kysymykset palauttavat sukupolviin liitetyt avainkokemukset Mannheimin alkuperäiseen määritelmään, jossa on kyseessä ennen kaikkea jaettuun kokemukseen perustavasta poliittis-taloudellisesta murroksesta (Milkman 2017, 4).

SUKUPOLVI, LUOKKA JA YHTEISKUNNALLINEN VALTA

Sukupolvien välisiä eroja käsittelevä keskustelu perustuu usein hyvin haitallisiin yleistyksiin. Niissä sukupolvien väliset erot pelkistyvät arvokiistoiksi, joissa yhtäältä puhutaan pilalla olevasta nuorisosta sekä toisaalta ajatellaan, että esimerkiksi suurten ikäluokkien edustajat ovat automaattisesti taantumuksellisia tai konservatiivisia. Milburnin *Generation Left* on tässä mielessä kiinnostava tutkimus, sillä se ei juurikaan sorru käsittelemään sukupolvien välisiä eroja yksinomaisesti epämääräisen arvopuheen kautta. Pikemmin fokus on yhteiskunnallisissa valtasuhteissa, jotka artikuloituvat sukupolvien kautta.

Sukupolvien väliset poliittiset kiistat eivät koskaan palaudu pelkästään kiistoiksi kulutustottumuksista, elämänvalinnoista ja identiteeteistä. Kyseessä on samanaikaisesti myös materialistinen kiista siitä, miten yhteiskunnallista tulonjakoa tarkastellaan eri sukupolvien välillä ja myös yhteiskuntaluokkien sisällä.

Kun puhutaan esimerkiksi suurista ikäluokista, eli ”boomereista”, ei puhuta ainoastaan henkilöistä, jotka ovat syntyneet vuosina 1946–65 sekä heidän nuoruutensa kulttuurista ja avainkokemuksista, vaan ennen kaikkea yhteiskunnan tämänhetkisestä hegemonisesta vallasta mediasa, taloudessa ja politiikassa. Käsitys sukupolven kautta artikuloitusta hegemonisesta vallasta on noussut esiin etenkin vuoden 2008 talouskriisin jälkeen. On esitetty, että demografinen yliedustus, korkea äänestysaktiivisuus, mutta ennen kaikkea yhteiskunnallisten valtapositioiden kasautuminen suurille ikäluokille on yksi keskeinen selitysmalli talouskriisiä seuranneelle politiikalle. Poliitiikkaa ja yhteiskunnallista tulonjakoa on toisin sanoen tehty korostetusti suurten

ikäluokkien näkökulmasta. Esimerkiksi asunnonomistajuus ja asuntosijoittaminen, yksityiset eläkevakuutukset sekä eläke- ja osakesijoittaminen saavat verotuksellisia kannusteita siinä missä esimerkiksi julkiset palvelut kokevat mittavia leikkauksia ja toisaalta työpaikkojen luomiseen tähtäävät julkisen talouden elvytystoimet eivät ole olleet poliittisesti suosiossa. Millenniaalit nähdään usein tämänkaltaisen politiikan suorina häviöinä, sillä on epätodennäköisempää, että heille on ehtinyt kertyä esimerkiksi sijoitus- tai asumisvarallisuutta tai vakiintuneita virkoja. (Milburn 2019, 15–18.)

Tämä ei tietenkään tarkoita, etteikö sekä ”boomereiden” että millenniaalien sukupolviryhmien sisällä olisi huomattavia luokkaeroja. Kyse ei ole myöskään siitä, että tietty ikäpolvi kokisi automaattisesti yhteenkuuluvuutta keskenään poliittisessa mielessä. Jos sukupolvi tai ikä määrittäisi mekaanisesti äänestäytymiskäyttämistä, niin Milburnin kuvailema ”vasemmistosukupolvi” (*generation left*) ei myöskään olisi tullut näkyväksi nimenomaisesti Jeremy Corbynin tai Bernie Sandersin kannattamisen kautta.

SUKUPOLVIEN POLIITTINEN KOMPOSITIO

Sukupolvi ei siis korvaa luokkaa, mutta se, kuten myös sukupuoli tai etnisyys, auttaa ymmärtämään, että ei ole olemassa mitään yhtenäistä tai muuttumatonta luokkaa, vaan käsitys yhteiskunnasta ja omasta asemastaan siinä suodattuu aina erilaisten modaliteettien läpi. Iän merkitys yhtenä modaliteettina korostuu nykyisin. Sukupolvi vaikuttaa esimerkiksi sukupuolen tavoin merkittävästi siihen, miten kokee tietyn yhteiskuntaluokan ja siihen liittyvät representaatiot (Milburn 2019, 22). Milburn yhdistää tämän luokkakokoonpanon teoriaan, jonka juuret ovat italialaisessa operaismo-marxilaisuudessa. Näkökulman mukaan yhteiskuntaluokat eivät ole koskaan olemassa sellaisenaan, vaan niitä kootaan (*compose*), puretaan (*decompose*) ja uudelleen kootaan (*recompose*) jatkuvasti.

Näkökulma syntyi selittämään etenkin työväenluokan jakautumista 1960-luvulla Italian auto- tehtaissa. Työväenluokan sisäiset kiistat paljastivat, että ei ole olemassa yhtä työväenluokkaa, jolla olisi yhtäläiset tavoitteet. Pikemminkin myös luokkien sisällä käydään jatkuvasti aktiivista kamppailua luokan määrittämisen hegemoniasta. Operaismo-liikkeen mukaisesti etenkin käsitys toisen maailmansodan jälkeisestä työväenluokasta perustui, hieman karrikoidusti, valkoiseen tehdastyötä tekevään keski-ikäiseen mieheen, eikä esimerkiksi maahanmuuttajiin, kotona hoivatyötä tekeviin naisiin tai nuorempiin työntekijöihin, joilla oli usein huomattavasti heikommat työsopimukset jopa saman tehtaan sisällä. (emt., 23–32.)

Luokkakokoonpanon teoria havainnollistaa, että muuttumattomien yhteiskuntaluokkien sijaan on olennaisempaa kysyä kenen näkökulmasta yhteiskunnallista tulonjakoa katsotaan, ja kenen näkökulmasta esimerkiksi työväenluokka on järjestäytynyt. Milburnin mukaan nykyisin etenkin työväenluokan sisäinen kompositio ja siihen liittyvät kiistat tapahtuvat ennen kaikkea sukupolvinäkökulma huomioiden (emt., 31).

Mutta miten tämä tarkkaan ottaen uudistaa (työväen)luokkaa? Nähdäkseni korostetusti millenniaalien kautta artikuloituissa poliittisissa vaateissa toistuu usein näkemys stagnaatiosta, jossa esimerkiksi suuren ikäluokan ay-liikkeen kautta saavuttama neuvottelukompromissi yhteiskunnallisesta tulonjaosta ei ulotu heihin. Hyvinvointivaltion aikakauden täystyöllisyyden

kautta artikuloidulla materiaalisilla vaateilla, joista voidaan mainita ilmainen koulutus, vakituinen työsuhde, työterveydenhuolto, ansiosidonnainen työttömyysturva, palkalliset lomat sekä työeläkkeet, ei ole enää samanlaista merkitystä.

AKTIVISMISTA INSTITUTIONAALISELLE TASOLLE

Vaikka sukupolvi ei korvaa yhteiskuntaluokkaa, niin se kuitenkin vaikuttaa luokkien sisäisen dynamiikan kompositioon eri aikoina eri tavalla. Millaisia ovat sitten millenniaaleihin liitetyt uudet luokkakomposition muuttamisen strategiat? Milburn erittelee kaksi vaihetta, jotka ovat ristenneet etenkin vuodesta 2008 alkaneen talouskriisin jälkipyykissä.

Ensimmäinen kokoluokaltaan mittava reaktio talouskriisiä seuranneeseen talouskuri-politiikkaan jäsenyi vuoden 2011 kapitalismivastaisen liikehdinnän kautta, joka kulmineitui lyhytikäiseen Occupy-liikkeeseen. Milburn (2019, 68–72), kuten myös esimerkiksi Ruth Milkman (2017, 2), pitää Occupy-liikettä tärkeänä lähtökohtana, jossa talouskurin vaikutukset pyrittiin kyseenalaistamaan korostetusti sukupolvinäkökulma huomioiden.

Noin vuodesta 2014 strategia muuttui kuitenkin yhä enemmän puolueiden ja institutionaalisen tason kautta artikuloituksi liikehdinnäksi. Milburn kutsuu tätä edustukselliseksi käänteeksi (*electoral turn*). Syriza Kreikassa, Podemos Espanjassa, Jeremy Corbynin kannattajat Isossa-Britanniassa sekä Bernie Sanders ja Alexandria Ocasio-Cortez kannattajineen Yhdysvalloissa ovat osoituksia siitä, että vasemmistopuolueiden sisäiset kampanit tulivat vähintäänkin yhtä tärkeiksi, kuin ulkoparlamentaarinen aktivismi. (Milburn 2019, 81–90.)

Edustuksellinen käänne, nimenomaisesti millenniaalien kautta artikuloituna, on havainnollistava suhteessa muutokseen vuoden 2011 spontaaniin ja puoluevastaiseen liikehdintään. Vuoden 2011 kapitalisminvastaisessa liikehdinnässä oli myös jatkumoitte Sukupolvi X:n anarkismista ja autonomisilta liikkeiltä ammentava valtiovastaisuudesta, jossa korostetaan suoraa toimintaa ja radikalismia institutionaalisen reformistisen politiikan sijaan (Rowe ja Myles 2014). Siten se ei nähdäkseni ollut vielä leimallisesti millenniaalien kautta artikuloitu yhteiskunnallinen liike.

Sen sijaan vuosien 2011 ja 2014 välissä tapahtunut muutos suoran demokratian vaateesta laajempaan institutionaaliseen tasoon muuttaa painotusta. Siinä missä etenkin Occupy-liike ammensi vielä anarkistisesta ja autonomisesta sanastosta, jossa kapitalisminvastaisuus on myös puolue- ja valtiovastaisuutta, niin käänteen myötä institutionaalinen ja valtiollinen ulottuvuus, kuten etenkin politiikan tutkija Jodi Dean (2016) on esittänyt, tulee uudella tavalla esiin.

Milburnin ohella myös Milkmanin mukaan millenniaaleille ominaiset poliittiset käsitteet ovat sekoitus ”uuden” ja ”vanhan” vasemmiston tavoitteita (2017, 10). Intersektionaalisuuteen ja identiteettipolitiikkaan liittyvät teemat seksuaalisuudesta, sukupuolesta ja rasismista ovat keskeisiä ja uusia Occupy-liikkeen tapaisia yhteiskunnallisia liikkeitä motivoivia teemoja, mutta toisaalta keskustelussa toistuu samanaikaisesti kansallistamiseen ja dekommodifikaatioon liittyvät perinteiset luokkapolitiikan vaateet hieman uudessa muodossa: ay-politiikan sijaan ajetaan vastikkeetonta perustuloa, täystyöllisyyden sijaan ekologista jälleenrakentamista ja ylipäättään sellaista vasemmistolaisista tulonjakopolitiikkaa, joka ei kiinnity ainoastaan aikaisempaan hyvinvointivaltioajalta juontuvan työväenluokan representaatioon.

LOPUKSI

Milburnin *Generation Left* on tärkeä tutkimus, sillä se katsoo sukupolvea poliittisten konfliktien näkökulmasta, jotka jäävät kuitenkin usein vähemmälle huomiolle, mikäli sukupolvea lähestytään edelleen ainoastaan sosiologisesti avainkokemusten, arvojen ja identiteettiin liittyvien kysymysten kautta (ks. esim. Piispa 2018). Toiseksi se laajentaa keskustelun sukupolvien poliittisuudesta puoluekannatusgallupien sijaan laajempiin luokkakompositioon liittyviin kamppailuihin.

Toisaalta analyysiä olisi voinut viedä vielä pidemmälle ainakin kolmen teeman kautta. Ensimmäkin on perusteltua kysyä, missä määrin ajatus sukupolvien välisistä korostuneista konflikteista koskee pääasiallisesti Yhdysvaltojen ja paikoin Ison-Britannian poliittista kulttuuria ja sen erityispiirteitä. Miltä näyttäisi sukupolviin liittyvät poliittiset konfliktit esimerkiksi Suomessa (esim. Nikunen 2017)?

Toiseksi Milburnin kuvaama millenniaalien käänne vasemmalle ei kuvaa missään nimessä tyhjentävästi koko sukupolvea, kuten esimerkiksi millenniaalien ja etenkin nuorempien zoomereiden keskuudessa esiintyvä täysin päinvastainen vaihtoehto-oikeiston (*alt-right*) politiikan kannattaminen osoittaa. Vaihtoehto-oikeiston narratiivissa korostuu samankaltainen petetyn sukupolven ajatus, kuin Milburnin kuvaileman ”vasemmistosukupolven” osalta, mutta täysin käänteisessä muodossa. Siinä missä Milburnin analyysissä tämä kulminoituu eräänlaisen kolmannen tien liberaalikapitalismin kriisiytymisen kautta, niin vaihtoehto-oikeistolle tyypillisessä sukupolvipuheessa esimerkiksi feminismin, monikulttuurisuuden ja poliittisen korrektiuden ideologiat ovat pettäneet etenkin nuoret miehet. Vaikka vaihtoehto-oikeiston esiin nousu ei myöskään pelkisty pelkäksi sukupolvipuheeksi, niin puheessa toistuu ajatus siitä, että nuoret miehet ovat tämän yhteiskunnallisen tilanteen ”häviäjiä” verrattuna aikaisempiin sukupolviin ja juuri tämä motivoi sen sisäistä kompositiota. (ks. esim. Nagle 2017.)

Kolmanneksi Milburn jättää myös ilmastonmuutoksen suhteellisen vähälle huomiolle, vaikka juuri sen osalta sukupolvikokemus on kaikista ilmeisin (ks. esim. Juntunen, Poutanen ja Lahinen 2019). Ilmastonmuutoksen sukupolvikokemuksellisuutta voi lähestyä esimerkiksi ekologisen jälleenrakennuksen (*Green New Deal*) ohjelman kautta (Pettifor 2019). Vaikka kyseessä ei ole missään nimessä millenniaaleihin (tai nuorempiin ilmastolakkoileviin zoomereihin) eksklusiivisesti liittyvä hanke, niin sen sukupolviulottuutta on mahdoton sivuuttaa. Lisäksi ekologinen jälleenrakennus uudenaikaisena poliittisena avauksena osoittaa myös sen, että sukupolvien poliittisuutta ei tule etsiä ainoastaan äänestämiskäyttäytymisestä tai arvobarometreista, vaan myös rakenteellisemmalta tasolta. Kuten Milburn osoittaa, sukupolvien välistä poliittista kamppailua käydään äänestämisen ohella ennen kaikkea uudistamalla luokkakompositioita sukupolvinäkökulmasta.

LÄHTEET

Dean, Jodi. 2016. *Crowds and Party*. London: Verso.

Fox, Stuart. 2019. Labour's Car Crash Result by Age Group. <https://www.brunel.ac.uk/news-and-events/news/articles/Labour's-car-crash-result-by-age-group>. Viitattu 18.12.2019.

- Harris, Malcolm. 2017. *Kids These Days: Human Capital and the Making of Millennials*. New York: Little, Brown and Company.
- Higgons, Keith R. 2019. Why Bernie Sanders Appeals to Millennials. <https://www.insideover.com/politics/why-bernie-sanders-appeals-to-millennials.html>. Viitattu 18.12.2019.
- Juntunen, Tapio, Poutanen, Mikko, ja Lahtinen Mikko. 2019. Ilmastokriisi sukupolvikokemuksena? *Politiikka*, 61:3, 186–191.
- Mannheim, Karl. 1952. The Problem of Generations. Teoksessa Karl Mannheim. *Essays on the Sociology of Knowledge*. London: Routledge, 276–320.
- Milburn, Keir. 2019. *Generation Left*. Cambridge: Polity.
- Nagle, Angela. 2017. *Kill All Normies: Online Culture Wars from 4chan and Tumblr to Trump and the Alt-Right*. Winchester: Zero Books.
- Nikunen, Minna 2017. Young people, future hopes and concerns in Finland and the European Union: classed and gendered expectations in policy documents. *Journal of Youth Studies* 20:6, 661–676. <https://doi.org/10.1080/13676261.2016.1260693>.
- Pettifor, Ann. 2019. *The Case for the Green New Deal*. London: Verso.
- Piispa, Mikko. 2018. *Yhdeksän sanaa Y-sukupolvesta*. Helsinki: Teos.
- Purhonen, Semi, Hoikkala, Tommi ja Roos J. P. 2008. *Kenen sukupolveen kuulut? Suurten ikäluokkien tarina*. Helsinki: Gaudeamus.
- Rowe, James K. ja Carroll Myles. 2014. Reform or Radicalism: Le Social Movements from the Battle of Seattle to Occupy Wall Street. *New Political Science* 36:2, 149–171. <https://doi.org/10.1080/07393148.2014.894683>.
- Sorjanen, Tuija ja Vainio Annina. 2020. *Millenniaalit. Uuden vuosituhatteen tekijät*. Helsinki: Into.
- Steele, Brent J. ja Acu, Jonathan M. (toim.). 2012. *Theory and Application of the “Generation” in International Relations and Politics*. New York: Palgrave Macmillan.

KIRJOITTAJATIEDOT

ALEKSI LOHTAJA

YTM, tohtorikoulutettava (valtio-oppi)
Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta
Jyväskylän yliopisto
aleksi.o.lohtaja@student.jyu.fi